

Тем не менее с момента своего зарождения белорусское движение носило преимущественно социалистический характер. И такие известные личности в истории Беларуси вообще и становлении советской государственности в частности, как Д. Жилунович, А. Бурис, Дыло, Адамович и многие другие, вышли именно из него.

Возвращаясь к рассматриваемым событиям, необходимо подчеркнуть, что условия I Мировой войны и общероссийских революций во многом осложнили процесс национального движения в Беларуси. Многие не смогли сразу разобраться в стремительно развивающихся событиях. Но в ходе исторического развития и прояснения позиций по конкретным политическим вопросам многие бывшие противники белорусского движения, такие, например, как В. Кнорин, А. Мясников, Алибегов и др., впоследствии активно включились в процесс создания белорусской государственности.

Становление новых национальных государств в первой четверти XX в. в Центральноевропейском и Восточноевропейском регионах показало зрелость белорусской нации. Она, несмотря на значительные трудности, смогла включиться на равных в данный процесс и пройти путь от положения угнетенной в составе Российской империи к состоянию государственной нации.

Проследив развитие национально-государственной идеи, можно сделать вывод о том, что белорусская нация, находившаяся в заключительной стадии своего формирования в рассматриваемое время, была способна к созданию собственного государства.

УДК 947.6

А. А. Райчонак, асістэнт

АБ ПАЗІЦЫІ АБЛВЫКАНКАМЗАХА Ў СПРАВЕ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

Агульнавядомы той факт, што Аблвыканкамзах з моманту свайго ўтварэння і фактычна да часу абвяшчэння БССР крайне адмоўна ставіўся не толькі да ідэі стварэння беларускай дзяржаўнасці, але адмаўляў само існаванне беларускай нацыі.

Такая палітыка паслядоўна праводзілася Аблвыканкамзахам увесь час яго існавання і выявілася ў паслядоўным адмаўленні беларускай нацыі ў праве на самавызначэнне. Аб гэтым сведчаць не толькі факт разгону I Усебеларускага з'езда, але і рашэнні, якія праводзіліся на з'ездах Саветаў Заходняй вобласці. Так на II з'ездзе ў красавіку 1918 г., нягледзячы на асуджэнне абвяшчэння БНР, ні слова не было

сказана аб магчымасці стварэння беларускай дзяржаўнасці на савецкай аснове. На III жа з'ездзе ў верасні таго ж года на прапанову Белнацкама аб наданні вобласці аўтаноміі абласны з'езд адрэагаваў адмоўна.

У чым жа прычыны настолькі непрымірымай пазіцыі Аблвыканкамзаха? У літаратуры на гэты конт існуюць некалькі тлумачэнняў. Па-першае, сярод кіраўніцтва вобласці не было беларусаў. Па-другое, тое, што яны атрымалі адукацыю пад уплывам шавіністычных ідэй царскай Расіі, у якой таксама адмаўлялася існаванне беларускай нацыі. Па-трэцяе, моцны ўплыў на камуністаў Заходняй вобласці аказала ідэя сусветнай рэвалюцыі.

Але простае канстатацыі факта аб наяўнасці ідэй сусветнай рэвалюцыі, на наш погляд, недастаткова. Бо ўзнікае пытанне, чаму ж іншыя бальшавікі лічылі магчымым стварэнне ў той ці іншай форме беларускай дзяржаўнасці.

Адказ на гэтае пытанне, нам здаецца, ёсць ва ўспамінах вядомы палітычнага дзеяча таго часу Е. Канчара, што знаходзіцца ў нацыянальным архіве Рэспублікі Беларусь. Так, ён неаднаразова сцвярджае, што А. Мяснікоў—кіраўнік Заходняй вобласці па сваіх палітычных поглядах з'яўляўся трацкістам, і менавіта гэтым тлумачыцца пазіцыя, якая вельмі часта ішла наперакор палітыцы ЦК РКП(б). Хутчэй за ўсё барацьба за беларускую дзяржаўнасць з'яўлялася, у нейкім сэнсе, адной са старонак унутрыпалітычнай барацьбы.

Як вядома, у І. Сталіна з Л. Троцкім былі даволі складаныя адносіны. У той час яны не былі так відавочны, але разыходжанне па пэўных пунктах ужо назіралася. Існавала ў дадатак і ўзаемная непрыязнасць.

Такім чынам, кіраўніцтва Заходняй вобласці вяло барацьбу не толькі з праціўнікамі савецкай улады, але і з беларускімі камуністамі, якіх разглядала як сваіх палітычных апанентаў.

Цікава, што ў сваёй барацьбе супраць губернскіх цэнтраў у Магілёве і Віцебску, якія імкнуліся падпарадкоўвацца непасрэдна Маскве, Аблвыканкамзах апіраўся на пастанову Наркамата ўнутраных спраў, у якой гаварылася, што пасля вызвалення Беларусі ад акупацыі Заходняй вобласць павінна была складацца са Смаленскай, Віцебскай, Магілёўскай, Мінскай, Гродзенскай і часткі Віленскай і Ковенскай губерняў. Як бачым, вобласць фактычна супадае з этнаграфічнымі межамі Беларусі.

Такім чынам, ва ўпартым нежаданні бачыць відавочнае хутчэй за ўсё ляжыць боязь Аблвыканкамзаха страціць уладу.